

OPONENTSKÝ POSUDOK

pre habilitačné konanie

Mgr. art. Kataríny Šafaříkovej, Art.D.

Mgr. art. Katarína Šafaříková, Art.D. už dnes patrí len k ťažko prehliadnuteľným zjavom slovenského ženského herectva. A nie len svojím zjavom, na ktorý upozorňovať nie je celkom v súlade so zmyslom podobného posudku. Napriek tomu kľúč k porozumeniu načrtnutej cesty fakt témy „genderu“ výrazným spôsobom ovplyvňuje a myslím, že by bolo nekorektné práve voči Kataríne ho obísť. Hneď vysvetlím, prečo.

Predmet jej záujmu je však primárne jazyk v jeho špecifickejšej forme a tou je reč, rečový prejav a naša schopnosť s jazykom prostredníctvom reči pracovať, vládnuť ním a naplňať množstvá jeho možných zmyslov a významov. V profesii, ktorú Katarína reprezentuje, je to nástroj, na ktorý je z optiky súčasnosti nazerané z rôznych uhlov a perspektív. Katarína si je toho vedomá, a je to extrémne vnímateľné či v jej hereckej a pedagogickej praxi a rovnako priamo to vyplýva aj z jej habilitačnej prednášky.

Katarína vie, ako sa s dnešným jazykom pracuje, má skúsenosť s rôznymi typmi médií, vie správnym spôsobom zovšeobecniť, napriek tomu patrí k tým osobnostiam, ktoré na jazyk a reč nie len nezanevrelí, ale naopak, stali sa objektom ich systematického záujmu. Nejde len o schopnosť jazyk a reč kultivovať, ale najmä mu priznávať váhu, ktorú môže mať a stráca ju, rôznymi úrovňami jeho/jej degradácie v našej prítomnosti prostredníctvom nových, extrémne skratkovitých médií.

Jej záujem hraničí až s fascináciou, čo samotné aj fascináciu vzbudzuje. Predkladané tri umelecké výstupy sú však dokladom toho, že Katarína nie je len teoretik a pedagóg, ale najmä praktik, ktorý sa dokáže sám stať príkladom uplatnenia teórie, ktorú sa snaží podať, vysvetliť a najmä obhájiť. Je teda sama sebou obhajobou svojich schopností a kompetencie, čím by sa tento posudok mohol skončiť, avšak dovoľím si ešte predsa len pár slov k samotným umeleckým výkonom.

Vo Vyrypajevovej extrémne urozprávejanej hre stojí na javisku v bežných polohách postavy v príbehu trojuholníka, v ktorom je podstatné hľadanie štandardných „činoherných“ charakterových polôh, čo Katarína zvláda s profesionalitou a šarmom hereckých postupov, aké si podobný štýl práce vyžaduje. Či už na základe požiadaviek dramaturgie samotného titulu, či požiadaviek réžie, alebo schopností a limitov hereckých partnerov. To, čo stojí za zmienku je fakt, že je tu ako herečka i ako postava súčasť mužského sveta a z tejto optiky s postavou i pracuje.

V podobnej situácii sa ocitá aj vo filmovej adaptácii románu Ladislava Balleka Agáty s názvom *Agáva*. Presnosť s akou popisuje svoju myšlienkovú prácu na postave

v samotnej prednáške absolútne korešponduje s tým, čo napokon vidíme na plátne. To, čo sa mnohým kritikom zdalo ako hendikep je naopak tou zvláštnou a podprahovou hodnotou celého filmu a tou je čas vtresnaný do času a rečovej estetiky prehovorov, ktoré reprezentuje predovšetkým jej postava Nadi. Avšak opäť len zdôrazním fakt, že aj v tomto prípade ide o stvárnenie ženy v mužskom svete. Avšak Katarína, práve jej hereckým uchopením, poukazuje na vedomú prácu aj s týmto faktom samotným. Koniec koncov, nečakané rozhodnutia postavy, jej skôr zamlčaný, než demonštrovaný vnútorný svet, atp. ukazujú na výraznú intelektuálnu prácu Kataríny s postavou. Prácu herečky, ktorá na mňa v tomto filme pôsobila ako človek, ktorý aj na intuíciu našiel racionálny kľúč, napriek tomu sa postava nestane intelektuálnym konštruktom, ale žije, prežíva, cíti, miluje vo všetkých podobách tohoto slova. Avšak stále miluje ako žena, a nie tak, ako to od nej očakávali muži-tvorcovia.

Na konci tejto cesty je teda celkom pochopiteľne *Branné cvičenie...*, kde sa Katarína ocitá uprostred ženského sveta ženských autoriek-poetiek a konečne dostane priestor sa realizovať celkom naplno, mimo sveta mužského, napriek tomu vypovedajúc práve o vzťahoch s ním. Nie ako o tej jedinej a ústrednej téme, ale ako o tej silnej podstate, zároveň však bez pocitu, že je to výlučnosť, ktorá sa musí stať kľúčovou. Ústrednou sa totiž konečne stáva prežívanie ženy, otvorené rozprávanie o jej vnútornom svete bez potreby sa prispôbovať očakávaniu, ktoré na ňu vedome, či nevedome kládli tvorcovia v dvoch predošlých spomínaných dielach.

Ide teda práve tu o slobodné vystihnutie podstaty myslenia ženy? Čo to vlastne je? Môžem mu rozumieť ja? Od čias, kedy som sa ponoril do Timravinho sveta v adaptácii jej novely *Velké štěstie*, snažím sa „v tom všetkom“ vedome orientovať a Katarína ma opäť naviedla k ďalšiemu z kľúčov, za čo jej ďakujem. Hoci som presvedčený, že ten kľúč rešpektujem už dávno a snažím sa tomu svetu nie rozumieť, ale ho akceptovať. Som totiž, aj po tejto skúsenosti presvedčený, že porozumenie nie je možné, je možný len letmý dotyk prežívania, momenty akýchsi spojení, prchavých a pominuteľných rovnako ako presvedčenie, že si dokážeme rozumieť. Ale to je pre mňa najviac a otvorenosť a sloboda vyjadrovania sa k týmto témam sú pre mňa kľúčovou hodnotou diela, o ktorom hovoríme.

Predkladané umelecké výkony, ako aj habilitačná prednáška pre mňa spĺňajú všetky kritéria pre úspešné završenie habilitačného konania a navrhuje udelenie titulu DOCENT.

Prof.Peter Pavlac